

הרב דוד אייזנברג

ראש כולל אברכים הגר"ח ארנטרוי
ירושלים

בענין הגעלת כלים

א

והוכיח הגרי"ז מהא דאיתא בתורת הבית להרשב"א דכל כלי שנגעל צריך שטיפה בצונן לאחר הגעלה וכמו שאמרו שם בזבחים מריקה במריקת הכוס ושטיפה כשטיפת הכוס, כלומר כשטיפת כוס אסור וכמו שכתבנו למעלה וכן נהגו, עכ"ל, ואי נימא דדין הגעלה אינו אלא להוציא הבלוע מה ענין שטיפה בצונן אחרי ההגעלה, דבשלמה בקדשים י"ל דכיון דאיכא מצוה דמריקה ושטיפה גזה"כ דבעינן נמי שטיפה בצונן, אבל הגעלת כלי איסור דאינו אלא להוציא האיסור הבלוע, מה הענין לשטיפת צונן, אע"כ דדינא דהגעלת כלים הוא גזה"כ בהכשר הכלי לבד מהוצאת הבלוע, ולפי"ז י"ל דלהכשר כלי בעינן גם צונן כמו שמצינו אצל קדשים.

והנה הרא"ה בבדק הבית כתב על דברי הרשב"א ואינו נכון שאין לנו באיסורין אלא כפי הכלל בדינו כבולעו כך פולטו וכל שנשתמש בו רותחין באיסור הכשרו בכדי אותן רותחין, ודיו שתהיה חמימותן בכדי אותן רותחין של איסור ואינו צורך להוסיף ואיברא דכל שיצא מכלל צונן ע"י האור בולע ודיו בהכשרו כפי אותו שיעור הילכך כלי שנשתמש בו רותחין באיסור מגעילו ודיו, ואינו צריך שטיפת צונן, ומריקה ושטיפה שאמרה תורה בקדשים בלבד היא.

ולכאורא יש להבין מה הוסיף הרא"ה בקושיתו על הרשב"א בזה שכתב דכלל המסור בדינו כבולעו כך פולטו וכל שנשתמש בו רותחין באיסור הכשרו בכדי אותן רותחין וכו', אטו הרשב"א חולק על הכלל הזה, והלא הרשב"א עצמו הביאו כאן וז"ל כלל גדול אחר אמרו כבולעו כך פולטו ולפיכך כלי שנשתמש בו בראשון מגעילו בראשון ואם נשתמש בו ככלי שני מגעילו בכלי שני ודיו, ומה השייכות בזה לגבי דין מריקה בצונן.

הרמב"ם בפרק י"ז מהלכות מאכלות אסורות הלכה א' וב' כתב קדירה של חרס שבישל בשר נבילה אסור לבשל בשר שחוטה בו ביום ואם בישל אסור ואינו מינו בנותן טעם, ולא אסרה תורה אלא בת יומא ומדברי סופרים אף אינה בת יומא, עכ"ל.

וכתב הפמ"ג בסימן צ"ג בשפתי דעת אות ג' הנה תראה שמן התורה אסור לבשל בבת יומא אף שסובר בפט"ו מהלכות מאכלות אסורות הלכה ג' טעם כעיקר דרבנן מ"מ מודה דגיעולי גוים נהג אף היום לא דחידוש הוא הוראת שעה אלא הכי פירושו דחידוש הוא דבת יומא פגמא פורתא, ואפילו הכי אסרה תורה אין ללמוד ממנו, ואפ"ה אין ללמוד ממנו טעם כעיקר דהתם לכתחילה צותה תורה להגעיל כלים כיון דאפשר בהגעלה דכלי מתכות מוזכר בקרא ואפשר כלי חרס מ"מ הוה לכתחילה ומצינו כמה פעמים מן התורה חילוק בין לכתחילה לדיעבד.

ושמעתי בשם הגרי"ז זצ"ל דתי' קושית הפמ"ג דאם טעם כעיקר מותר מן התורה איך אפשר דהגעלה בת יומא מן התורה, ואמר הגרי"ז דאין דין הגעלה עצה גרידא כדי שלא יאסר מה שנתבשל בתוכו, אלא הגעלה הוא דין מכשיר בכלי שבלע איסור, דילפי' מדין הגעלה דכלי שבלע איסור הכלי עצמו נאסר בהשתמשות מחמת בליעת האיסור גרידא, ואין דין הגעלה רק כדי שלא יפלוט האיסור, דאף אי יפלוט האיסור ויהא מותר כגון למ"ד טעם כעיקר לא דאורי"י אפ"ה נאמר דין הגעלה להכשיר כלי, ולפי דברי הגרי"ז לא בעינן לומר כמו הפרמ"ג דמצינו בדאורייתא חילוק בין לכתחילה לבדיעבד, דאף דלא מצאנו בדאורי"י לכתחילה, אפ"ה בעינן הגעלה כדי להכשיר הכלי דנאסר בהשתמשות עד שיגעילו.

♦ מוריה, שנה שלושים וארבע, גליון י"ב (תו—תח), ניסן תשע"ו

בכלי שני, והנה לשיטת הרא"ה הוא פשוט משום דכבולעו כן פולטו, אבל להרשב"א דס"ל דבעינן גם מכשיר הא כלי שני לגבי כל התורה חשיב צונן, והתורה אמרה בהמכשיר תעבירו באש ואיך אפשר לומר על כלי שני דמהני מדין תעבירו באש, הא אין בכלי שני שם אש דלגבי כל התורה הוא כצונן, לבד אם נאמר דבגוונא דאין אשר יבא באש כגון בכלי שני, לא בעינן תעבירו באש.

ובאמת מצינו בהב"ח בסימן תנ"א מביא על דברי הטור דס"ל דאם תשמישן בכלי שני הכשירן בכלי שני וז"ל מיהו בהגהות הרב ר' שמואל מצילשטא"ט כתב לא נראה זה בעיני שכלי שנאסר ברותחין בכלי שני אין האדוק בו יכול לצאת ממנו כי אם בכלי ראשון המפליט אבל כלי שני אין בו כח להגעיל ולהפליט לחוץ האיסור הכנסו ומדובק בו, והפרי חדש כתב דשיטת ר' שמואל מצילשטא"ט אינו יודע מקורו, אכן לדברינו קשה ההיפוך דמאין המקור דאפשר להגעיל בכלי שני דדינו כצונן בכל התורה, דלא מצינו הגעלה אלא בחמין.

ובפרמ"ג במשכבות זהב בסימן תנ"א אות ט' הוכיח דגם הרמב"ם ס"ל כן בפ"ה מהלכות חוץ ומצה הכ"ד דכתב כלי מתכות ואבנים וכלי עצים שנשתמש בהן חמץ בכלי שני כגון קערות וכוסות נותן אותן לתוך כלי גדול ונותן עליהן מים רותחין ומניחן בתוכן עד שיפלוטו ואח"כ שוטפן ומשתמש בהן מצה, וכתב הפמ"ג דגם הר"ף כתב כמו הרמב"ם וז"ל הר"ף והני דאשתמש בהו בכלי שני כגון קערות וכיוצא בהן כי שדי עלייהו רותחין בכלי שני ומשהי להו בגוייהו עד שפלטן שפיר דמי דגמרינן להו מגיעולי נכרים דכתיב בהן כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש יטהר, וכתב הפמ"ג דמבואר להדיא בדברי הרמב"ם והר"ף דכ"ש אינו נגעל אלא בעירו, ומשמע דס"ל דעירו ככלי ראשון והר"ש מצ"ל שטא"ט סובר דעירו ספק הוא אי עירו ככלי ראשון ולכן כתב דבעינן כ"ר ממש. וי"ל עוד לשיטת הרשב"א דמובא כמה פעמים בתורת הבית ופליגא בזה עם הרא"ה, דהרא"ה ס"ל דאין צונן בולע כלל וכל מה

ונראה לבאר ע"פ דברי הגרי"ז הנ"ל דהרא"ה רצה להוכיח דאין הגעלה דין מכשיר בהכלי, ולא נאסר הכלי מעולם, וכל ענין הגעלה אינו אלא להוציא הבלוע, ולכן חזינו שתהא חממותן בכדי אותן רותחין של איסור ואין צריך להוסיף, וע"כ אין ענין הגעלה אלא כבולעו כן פולטו, וא"כ מה ענין מריקת צונן להגעלה.

ובשיטת הרשב"א יש לפרש, עפ"י פירוש רש"י על התורה וז"ל בפרשת מטות, כל דבר אשר יבא באש, לבשל בו כלום, תעבירו באש, כדרך תשמישו הגעלתו, מי שתשמישו ע"י חמין יגעילנו בחמין, ומי שתשמישו על ידי צלי כגון השפוד והאסכלה ילבינו על האור, והיינו דודאי הגעלה דין מכשיר אית ביה, אלא דכך הוא גזה"כ דהדין מכשיר דנאמר בקרא דתעבירו באש תלוי, באשר יבא באש, דלפי התשמיש כך הגזה"כ בהכשרתו, והדין תעבירו באש אינו רק עצה כדי לפלוט האיסור, וודאי דהוא גם מכשיר דחידשה התורה אבל גם בזה תלוי איך נבלע האיסור, ותלוי בדרך התשמיש אשר יבוא באש, ועפ"י יובן הסוגיא כאן בע"ז דס"ד דבגוונא דשפוד התיירא בלע סגי בהגעלה אף שנבלע ע"י אש, דכיון דהכל תלוי בזמן אשר תבוא, ולכן אם בזמן האוסר הוה התיירא סגי בהגעילו, ולדברי הגרי"ז א"ש נמי דס"ד בסוגיא כאן דשפוד בעי ליבון וגם הגעלה דס"ד להכשר הכלי בעי תרתי.

ולבאר י"ל דנ"מ בין שיטת הרא"ה והרשב"א הוא בגוונא דנבלע ע"י אש כגון ע"י כבוש כמבושל, או דוחקא דסכינא, דאם לא נאמר בדין הגעלה אלא עצה דכבולעו כן פולטו, סגי בכה"ג להוציא הבלע גם ע"י כבוש כמבושל או דוחקא דסכינא, אבל לפי הרשב"א דנתחדש בפרשת הגעלה דין מכשיר בהכלי שנאסר, י"ל דלא נאמר המכשיר אלא כמו שכתוב בתורה תעבירו באש, ובעינן אש כדי להכשיר הכלי ולא סגי בהוצאת הפליטה גרידה, אולם י"ל דלא נאמר דין מכשיר אלא בגוונא דנכנס ע"י אש כמו שכתוב בקרא אשר תבוא באש, דרק בגוונא דאיכא תבא באש נאמר דין מכשיר דתעבירו באש, וצ"ע בזה.

והנה הרשב"א כתב דבכלי שני סגי להגעילו

ולשפּשפּף אותם במים יפה עד שתסור חלודה שנדבקה מהם מן האיסור שנשתמש בהם, שזהו הכשר מן האיסור, יאמר הכותב דבר שתשמישו באש תביאו באש כדרך שהיה התשמיש בו באיסורין, אם תשמישו באור ממש כגון הברזל והנחשת וגם הכסף והזהב מלבנו באור, ואם ע"י חמין כגון הבדיל והעופרת מגעילו בחמין, ודבר שלא נשתמשו בו באש אלא בצונן תדיחו אותו במים עד שיתמרק ויטהר, וכן אמרו חכמים מדיחין ומטבילין והן טהורין.

והנה לפי דרכו של הרא"ה לא קשה כלל קושית הרמב"ן על רש"י דאף דבעינן הכשר בצונן ז"א אלא להוריד הבעין דטוח על הכלים, וז"א מדין כבולעו כך פולטו, והתורה לא אמרה אלא דברים אשר יבא באש דיסודו מדין כבולעו כך פולטו, וגם לפי הרשב"א כפי שפירשו הגרי"ז נמי א"ש דרק בחמין נתחדש דבעינן מכשיר דאשר תעבירו באש משא"כ בצונן אינו מדין מכשיר אלא דצריך להוציא הבעין, ועל כן לא הזכירה התורה בצונן הכשרן כאשר עולה בבאים באש [ויעיין בהמזרחי עה"ת דכתב כדברינו].

אכן פירוש הרמב"ן מתיישב היטב עם שיטת הרשב"א דס"ל דגם בצונן הוא בולע, ועל כן קשה קושית הרמב"ן אמאי לא הזכירה התורה דין צונן מ"ש צונן מחמין, ומתיישב היטב לפי פירוש הרמב"ן דבאמת הזכירה התורה בהפסוק וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים, דקאי על דין הדחה בצונן, וא"ש דגם להרשב"א מהני הגעלה בכלי שני וגם מכשיר הכלי, מהאי דינא וכל אשר לא יבא באש, דנאמר בו דין מכשיר בצונן כמו בחמין.

ב

ובגמ' בע"ז ע"ה ע"ב אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא אפי' כלים חדשים במשמע דהא ישנים וליבנן חדשים דמו ואפ"ה בעי טבילה, מתקיף לה רב ששת אי הכי אפי' זוזא דסרבלא נמי, א"ל כלי סעודה אמורין בפרשה, ויש לדייק אמאי הוכיחה הגמ' דוקא מישנים וליבנא, מכל הגעלה אפשר להוכיח דאיכא טבילה בחדשים דאחר שנפלט האיסור, דע"כ הטבילה הוא

שבעינן הדחה וניעוץ בקרקע וכדומה אינו אלא לענין הטיחה שעל גביו והדחה לא מהניא מידי לענין פליטה, ובהרשב"א משמרת הבית בבית שלישי שער שלישי בענין מליחת בשר וכבד, ז"ל ג"ז אינו הדחה מהני קצת אפי' לבלוע שלא להפליט אחר ההדחה חתיכת צונן מיהא, והיינו דלמ"ד בעיא הדחה לא סגי ליה בקינוח יפה, והדחה מיהא מהניא, ואל תתמה שהמים צונגין מפליטין הן קצת שהרי מכשירין כלי היין אפי' מכניס לקיום, וכיון שכן אף בשאר האיסורין כגון דם שבלע הסכין בדם מועט של בית השחיטה שאינו מסתרך כ"כ בדופני הסכין, עם ההדחה מפליט קצת וכשלא הדיח אעפ"י שקנח יפה קים להו דאגב דוחקא דסכינא מפליט קצת, שהרי נעיצה בקרקע מהניא ואפי' בסכין של נכרים הבולעים אפי' ע"י האש, וכו' יעו"ש, והויכוח הזה בין הרא"ה והרשב"א נשנה כמה פעמים בתורת הבית, דהרא"ה ס"ל דאין פליטה בצונן, והרשב"א חולק ע"ז, ועפ"י ז"ל דלהרשב"א הא דמהני בכלי שני גיעול ע"י כלי שני אינו מדין תעבירו באש, דהא אף להרשב"א התחדש גם מכשיר בצונן דהא כל צונן בולע קצת והדחה דמהני היינו דמכשיר גם בצונן, א"כ י"ל דמה שנבלע ע"י כלי שני דמהני הגעלה בכלי שני הוא מדין מכשיר דמצינו בצונן דגם בצונן מה שנבלע ע"י צונן יוצא ע"י צונן, ולפי"ז ליכא הנ"מ שכתבנו לעיל בין הרא"ה והרשב"א בגוונא דנבלע ע"י כבוש כמבושל או דוחקא דסכינא, דגם הרשב"א מודה בזה דלא בעינן הגעלה בחמין, ואם אפשר להוציא הבלוע ע"י כבוש כמבושל או דוחקא דסכינא שפיר דמי, ולא גרע ממה שנבלע בכלי שני דיוצא ע"י כלי שני.

והנה ברש"י על החומש פירש וכל אשר לא יבא באש כגון כוסות וצלוחיות וקיתונות שתשמישן בצונן ולא בלעו איסור תעבירו במים מטבילין ודיו, והקשה עליו הרמב"ן על התורה שאף הכלים שתשמישן בצונן צריך הכשר מן האיסור שבהן מלבד הטבילה הזו, ואין לא יזכיר הכשרן כאשר עשה בבאים באש, וכו' ופירש הרמב"ן וז"ל אבל פירוש תעבירו במים לכבסם

♦ מוריה, שנה שלושים וארבע, גליון יב (תו—תח), ניסן תשע"ו

דייק לישנא דברייטא דקתני מדיחן ומטבילין מגעילין ומטבילין מלבנן ומטבילין, יעו"ש דהביא כן משם הראב"ד, ואי נימא דכל דיני הדחה וגיעול וליבון אינו אלא להוציא הבלוע, מאי שייטא הגעלה שהוא על הבלוע, לטבילה דהוא על הכלי, ומה השייכות בין הבלוע להכלי, ולדברי הגרי"ז א"ש, ואגב מוכרח מהר"ן כמו שכתבנו לעיל דלפי הגרי"ז גם בצונן הוא מדין מכשיר בהכלי, דגם על מה שצריך הדחה כתב הר"ן דבעי הדחה קודם טבילה.

ועוד יש להוכיח מהא דאיתא בשו"ע בסימן ק"ב סעיף ג' כל שנאסר בבליעת איסור שנתערב באחרים ואינו ניכר בטל ברוב ואין דנין אותו כדבר שיש לו מתירין לפי שצריך להוציא עליו הוצאות להגעילו, ולכאור' קשה הא הבלוע ודאי אין לו מתירין, והכלי מעולם לא נאסר, ומה השקליא וטריא, אי שייך בכלי דבר שיש לו מתירין, ולפי הנ"ל א"ש דעצם הכלי נאסר, וע"ז דנו בפוסקים אי מקרי הכלי שנאסר דבר שיש לו מתירין.

והנה בט"ז בהלכות שחיטה סימן א' ס"ק ז' כתב בספק נתנבלה להתיר הכלים לאוקמינהו בחזקתיהו דהיתר מתחלה, יעו"ש ובהגהות רעק"א שם כתב אולם מסברא נראה דלא שייך בכלי חזקת היתר דחרסי הכלי עדיין מותרים ואנו דנין על הבליעה משחיטה זו שבא לתוכם ועל הבליעה לא היה מעולם חזקת היתר, עכ"פ בהט"ז דס"ל דהחזקת היתר דכלי מצטרף להיתר ע"כ ס"ל כדברי הגרי"ז, דכלי הבלוע מאיסור אוסר הכלי בהשתמשות, ולכן מצטרף החזקת כלי כדי להתיר, ואף דכתב דמהני גם לגבי הבלוע דלית ליה חזקה, אפשר דהוא כמו חזקת האם מהני לבת, וצ"ע.

והנה הט"ז בסימן ק"ב ס"ק ח' הקשה דלמה צריך הרשב"א לטעם זה שצריך הוצאות שזכר הרמ"א אח"כ הא אין הנאסר שהוא הכלי יכול לאסור טפי מן האוסר, ואילו האוסר שהוא הבלוע בו לא יהיה עליו דין דבר שיש לו מתירין דהא האיסור ההוא אין לו מתירין וא"כ לא יהא הנאסר חמיר מן האוסר, והנה הט"ז כתב דהכלי הוא הנאסר, אלא דהק' דאין הנאסר חמור מן

מחמת הכלי, וא"כ מוכרח דגם חדשים בעי טבילה, ובגמ' משמע דכל ההוכחה הוא רק מליבון דכחדשים דמו.

ונראה לומר ע"פ הנ"ל, דז"ל רש"י בד"ה זוזא דסרבלא, מספרים שגוזזים בהם בגדי צמר הוא וגזירת הכתוב היא ולא משום פילוט איסור, דהא חדשים ולא בלע מידי מצרכת ליה טבילה, משמע מרש"י דסלקא דעתך בסוגיין דטבילת כלים הוא משום פילוט איסור, ולכאור' הוא תמוה דאין אפשר לומר דהטבילה בצונן משום פליטת איסור הוא, אמנם לפי דברי הגרי"ז דאחרי שבלע איסור בעינן מכשיר בעצם הכלי, א"ש היטב דס"ד דדין טבילה נאמר בהכשר הכלי דנאסר ע"י בליעת האיסור, וכמו שכתב הרשב"א דלמעשה אחרי הגעלה בעינן שטיפה, ס"ד דהיינו נמי דינא דטבילת כלי אחר הגעלה דלא סגי בהגעלה להכשר הכלי, אלא בעינן נמי טבילה, וע"ז מוכיח הגמ' מישנים וליבנן דחדשים דמו, ולעיל בדף ל"ד ע"א דאיתא שם בגמ' התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא לעולם הקשו התוס' נהדיניהו לכבשונות, ותי' בתוס' ואור"ת דאין זה נחשב יוצא אלא אדרבה כלי אחר חשבינן ופנים חדשות באו לכאן, וי"ל דמזה הוכיח הגמ' דאפי' אחר ליבון דעושהו לפנים חדשות ואפ"ה בעי טבילה, ע"כ דכלים חדשים בעי טבילה, ומכל הגעלה א"א להוכיח כמו שכתב רש"י דס"ד דדין טבילה הוא משום הכשר הכלי שנבלע בו איסור.

אכן עדיין צ"ע דבתוס' בפסחים דף ל' ע"ב ד"ה התורה כתבו דדוקא כלי חרס שדרך כלי חרס כשעושין אותו נותנו אותו בכבשן להסיקו, לכן כיון שהסיקו נעשה ככלי חדש, ובסוגיין דבטבילה ע"כ איירי בכל מתכת דהא כלי חרס אין צריך טבילה.

ג

והנה מצינו כמה ראיות כדברי הגרי"ז דכלי שבלע איסור עצם הכלי בעי הכשר, יעוין בר"ן דכתב ולפיכך נראה שצריך להכשיר הכלי תחלה לפי מה שהוא בהדחה או בהגעלה או בלבון ואח"כ יטבילין אבל אם הטבילו תחלה הרי הוא בשעת טבילה בטומאתו כטובל ושרץ בידו, והכי

מהא דתנן השפור והאסכלה מלבנן באור, וכ"ת
ההיא לכתחילה הא תניא וכולן שנשתמש בהן
עד שלא הגעיל עד שלא ליבן אפי' דיעבד אסור
וכו' מ"מ שמעינן מכולה דפולטין הן, ומת' שם
דשאני כלים מאוכלין, דכלים אין נסרכת בהן
בליעתן, יעו"ש מה שתי', עכ"פ כתב הרשב"א
דא"א להקשות על הדין דבעי ליבון דאפשר דאף
דאינו יוצא אלא ע"י רוטב אפי"ה צריך לכתחילה
ליבון, וכל קושיתו אינו אלא מהבדיעבד, לכאור'
משמע מיניה כדברי הגרי"ז דאף בגוונא דלא
נפלט הבלוע, אפי"ה אסור להשתמש לכתחילה
בהכלי, משום דנאסר הכלי בהשתמשות.

אבן אפשר דאחרי שתירץ הרשב"א תירוצו
דשאני כלים דפולטין בלי רוטב, למסקנא אין דין
לכתחילה, דבאמת לדינא פסק הרשב"א בכלי
שדרכו להשתמש בשפע אין איסור לבשל כיון
דהאיסור הוא מועט, וכ"ש בשפור דלא יצא
כלל, וצ"ע בזה.

אבן לכאור' צ"ל דאף לדברי הגרי"ז דהכלי
נאסר וצריך הגעלה להכשיר הכלי, אין האיסור
בכלי כמו איסור מוקצה דאסור בהשתמשות,
דודאי מותר כל השתמשות בהכלי, אלא דהתורה
אסרה לבשל בו בגוונא דהאיסור שבתוך הכלי
יצא להתבשיל, וע"ז הצריכה התורה הגעלה,
ואפי" למ"ד טעם כעיקר לאו דאורי' ולא יאסר
התבשיל, מ"מ כיון דהאיסור שנבלע בהכלי יצא
לתבשיל, התורה אסרה הטעם לענין שהכלי צריך
הגעלה שלא יפלט הטעם הזה, והיינו שאמרה
תורה דלא ישתמש בהכלי דהתורה אסרה
לכתחילה שיצא הטעם הזה להתבשיל, אבל
באמת בגוונא דישאר הטעם הזה בהכלי ולא
יפלוט או בגוונא דרק כשהוא בתוך הכלי הוא
אסור, וכשיצא להתבשיל לא יהיה בו כשיעור
לאיסור התבשיל, ע"ז לא אסרה התורה האיסור
השתמשות, כיון דהאיסור לגבי התבשיל כמאן
דליתא, ויש להוסיף דע"כ גם לפי הגרי"ז צריך
להוסיף דברי הפמ"ג דלענין לכתחילה אסר
התורה טעם כעיקר, ומצאנו בדאורי' איסורים
דהן לכתחילה, לכן אסרה התורה הכלי
והשתמשות דלכתחילה לא יתערב הטעם
בהתבשיל, אבל בגוונא דהאיסור ישאר בהכלי

האוסר, ומוכרח דשיטת הט"ז כדברי הגרי"ז
דהכלי עצמו נאסר, והוא לשיטתו בהלכות
שחיטה דכתב דאיכא חזקת היתר דהכלי.

אבן מאידך גיסא, יש להוכיח דלא כדברי
הגרי"ז, מהא שנפסק בשו"ע בסוף סימן צ"ט
דאם נבלע איסור מועט לתוך כלי בשור, אם דרכו
של אותו כלי להשתמש בשפע של היתר מותר
להשתמש בו לכתחילה, כיון שהאיסור מועט ואי
אפשר לבא לידי נתינת טעם, ומקור דברי השו"ע
הוא מהטור והראב"ד והרשב"א בתורת הבית,
ולכאור' אי כלי הבלוע מאיסור נאסר בהשתמשות,
מה שי"ך להתיר, משום דאי אפשר לבא לנתינת
טעם.

ועוד קשה מדברי הגמ' בע"ז דף ע"ו דלא
אסרה תורה אלא קדירה בת יומא דלאו נותן
טעם לפגם הוא, והקשה הגמ' מכאן ואילך
לשתרי ופרש"י אף לכתחילה, ומת' הגמ' גזירה
קדרה שאינו בת יומא אטו בת יומא, והנה שיטת
הרשב"א דכל נותן טעם לפגם האיסור שבתוך
הכלי עדיין ראוי לגר, אלא דאינו אוסר
בתערובתו כיון דנותן טעם לפגם, ואם נימא
דכלי שבלוע בו איסור נאסר בהשתמשות מהו
קושית הגמ' מכאן ואילך לישתרי, דאף דלא
יאסר התבשיל, עכ"פ הכלי בלוע מאיסור,
ומשום זה לבד יאסר ההשתמשות, דהכלי
שנאסר, עדיין לא הוכשר בהגעלה.

והנה בתוס' בחולין דף ח' ע"א ד"ה שלבנה
כתבו התוס' ור"ת היה אומר כיון דאין עיקר
תשמישן לכך לא חיישינן דלמא איתרמי ועבד
הכי, ועוד אפי' איתרמי ואישתמיש בו ע"י האור
סגי בהגעלה דכל מה שסופו לפלוט ע"י רותחין
פולט בהגעלה ראשונה, ואין זה דיוק דדילמא
כיון שנשתמש בו ע"י האור אין יוצא מידי דופיו
לעולם בהגעלה בלא ליבון ופולט תמיד בכל
הגעלותיו יעו"ש, מוכרח מדברי ר"ת דאין הכלי
נאסר אלא הכל תלוי בהפליטה ואם לא יפלוט
א"צ ליבון.

והנה ברשב"א בדף ק"ח ע"ב בגמ' אילימא
לא נער ולא כסה כלל מבלע בלע מפלט לא
פליט וז"ל דאיסור הנבלע אינו נפלט ביבש או
מחתיכה לחתיכה אלא ע"י רוטב, והקשה שם

אהיסק בחוץ, ואי נימא דלא כהגרי"ז דלא נאסר הכלי לתשמיש, אלא כל הגעלת כלים אינו אלא להוציא הבלוע, הא בגוונא דעביד ליה הסקה מבפנים בא ודאי יצא כל הבלוע, ואפ"ה גזרו חז"ל דילמא חייס, וצ"ל דגזרו דנדון להכלי כאילו עדיין הוא בלוע, אכן זה צ"ע הא גם קודם ההגעלה אילו טעמיה קפילא לא נאסר התבשיל, וכאן דליבנו מבפנים ויצא כל הבלוע לא גרע מטעמיה קפילא, אכן לפי דברי הגרי"ז י"ל דכיון דנאסר הכלי, עד ההגעלה י"ל דגזרו חז"ל דפסלו ההגעלה ועדיין הכלי באיסורו אף שיצא כל הבלוע, כמו דבעינן אחרי ההגעלה שטיפה בצונן דמבואר ברשב"א ה"נ כ"ז דלא הגעילו כדינו עדיין לא הוכשר הכלי, ואה"נ התבשיל יהיה מותר, וכל הגזירה דדילמא חייס הוא בנוגע דעדיין הכלי באיסור תשמיש.

ולא ישפיע על המתבשל בכלי לגבי זה לא נאסר ההשתמשות.

שוב מצאתי במאירי בפסחים דף מ"ג ע"ב דכתב כדברי הגרי"ז, שהקשה שם דלמ"ד טעם כעיקר לאו דאורי"י ושמא תאמר והלא גיעולי גויים טעמו ולא ממשו הוא ואסור מן התורה וכו', ותירצו בו גדולי הדורות מעלה הוא שנתנה תורה בכלי הואיל ונבלע באיסור, אע"פ שאין ממש איסור בפליטתו ומ"מ נותנת טעם לשבח ודומיא דטבילה שהוצרכה אף לכלים חדשים והם סוברים שטבילה מן התורה, יעו"ש.

ועוד יש להעיר מהגמ' בפסחים דף ל' ע"ב דהק' הגמ' וכי תימא ה"נ ליעבד ליה הסקה מבפנים חייס עליה משום דפקעה, ופרש"י ואי שרית ליה ע"י היסק פנים מורה היתרא וסמך